

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร
Adoption of the Production Change by Agri-Map Project of Farmers in Mukdahan Province

คณิสริน เย็นไทย (Khanisarin Yenthai) ¹ พลสรารณู สรารณมย์ (Ponsaran Saranrom) ²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm) ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม 2) เหตุผล 3) ความต้องการ 4) การยอมรับ และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ประชากร คือ เกษตรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ของกรมพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 250 ราย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.87 ปี จบชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.96 คน ประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 30.93 ปี พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.29 ไร่ รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 141,309.73 บาท/ปี มีการปรับโครงสร้างให้มีคันดินเพิ่มขึ้น ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน ได้รับการสนับสนุนปูนโดโลไมท์ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน 2) เกษตรกรมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ด้านการได้รับการส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่จากภาครัฐ โดยที่เกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่าย 3) เกษตรกรมีความต้องการปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปูนโดโลไมท์ ปุ๋ยปุยสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ 4) ระดับความคิดเห็นต่อเนื้อหา มีความแตกต่างกันกับการยอมรับไปปฏิบัติ 16 ประเด็น ได้แก่ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม ไปเป็นพืชที่เหมาะสมตามเขตความเหมาะสมการปลูกพืช (โซนนิ่ง) ใช้สารปรับปรุงดิน (ปูนโดโลไมท์) เพื่อปรับปรุงสภาพดินกรด ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 3 เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 7 เพื่อผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช ปลูกพืชปุยสด (ถั่วพราง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและอนุรักษ์ดินและน้ำ ปลูกไม้ผล หรือไม้เศรษฐกิจ ตามคันนาในพื้นที่ปรับเปลี่ยน ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีการเฝ้าติดตามข้อจำกัด นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ มาปรับใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตร มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และสร้างแปลงเกษตรกรต้นแบบเพื่อศึกษาดูงาน 5) เกษตรกรมีปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ การเข้าถึงข้อมูลโครงการฯ ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สินเชื่อต่างๆ เสนอแนะให้สนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พันธุ์ปลา ปุ๋ยหมักและปุ๋ยปุยสด และควรส่งเสริมการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

คำสำคัญ การยอมรับ โครงการปรับเปลี่ยน การบริหารจัดการเชิงรุก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2639001011@stou.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ponsaran.sar@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tukstou@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of the study were to the basic condition of the individual, socio-economic, reason, needs, adoption, and problems and suggestion for participating in zoning by Agri-Map project of farmers. The population were farmers who participated in zoning by Agri-Map project of the Department of Land Development in the area of Mukdahan Province, fiscal year 2021, 250 people, and the sample was 113 cases. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, and standard deviation. The results of the research revealed that Most of the farmers were 1) female, with an average age of 53.87 years, completed elementary school Average number of household members 4.96 people, Average farming experience 30.93 years, average farming area 17.29 rai, average household income 141,309.73 baht/year, a restructuring to had more land embankments, converted to integrated agriculture, supported dolomite mortar, received information from the Department of Land Development officials. 2) Farmers had a high level of incentives to receive budget support for changing activities in the area from the government sector, without the farmer's cost. 3) Farmers wanted inputs such as dolomite lime, fresh manure, compost, bio-fermented water. 4) content feedback level there were differences between the acceptance and implementation of 16 issues, which were: modify rice planting areas in inappropriate areas to a suitable crop according to the appropriate cropping zone (zoning); used soil amendments (Dolomite Time) to improve acidic soil conditions; used LDD1 to produce compost; used LDD3 to control plant pathogens; used LDD7 for the production of pesticides; cultivation of fresh manure crops (Pea Peas) to improve soil nourishment; plant vetiver grass to prevent erosion and conserve soil and water; crop rotation in the area; there wer an exchange of knowledge between the farmers participating in the project; the rice stubble was plowed; apply the knowledge gained from various agencies to appropriately apply in the area; there were a network of agricultural production; organic products were produced; and build a model farmer plot for study visits. 5) Farmers had problems with high production costs, low yield per rai, access to project information, through various online media and access to funding, various credits, suggest continuous support for inputs such as fish, compost and green manure, and should promote the arrangement of soil and water conservation systems.

Keywords: Adoption, The Production Change Project, Proactive management

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ร้อยละ 46.54 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ครึ่งเรือนเกษตรประมาณ 5.91 ล้านครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง เกษตรกรที่ผลิตเชิงพาณิชย์ และเกษตรกรที่แปรรูปผลิตผลเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศยังขาดหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ มีความสามารถในการชำระหนี้สินต่ำ รวมทั้งการขาดเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ครึ่งเรือนเกษตรไม่สามารถพึ่งพาตนเองทางอาหารจากไร่นาได้เพียงพอ รวมทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคได้รับอาหารที่ไม่ปลอดภัย และยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) อีกทั้งการเพาะปลูกพืชในบางพื้นที่เกษตรกรยังมีการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดการใช้พื้นที่ไม่เต็มศักยภาพ ทำให้เกษตรกรต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการปลูกและดูแลรักษามากเกินความจำเป็น อีกทั้งเกษตรกรบางพื้นที่ทำการเพาะปลูกแต่ไม่มีตลาดหรือโรงงานแปรรูปรองรับ ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาสินเกษตรตกต่ำ เกิดภาระด้านงบประมาณให้กับภาครัฐที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือแทรกแซงราคา การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเป็นแนวคิดที่ดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศเพื่อประโยชน์สูงสุด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) ได้กำหนดแผนขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ระยะ 20 ปี (2560-2579) มีเป้าหมาย 6 ล้านไร่ โดยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสม และได้ผลตอบแทนที่ดีกว่าด้วยการคิดวิเคราะห์ กระบวนการผลิตทั้งระบบ โดยใช้การตลาดนำการผลิต ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการลดต้นทุนและผลิตสินค้าให้มีมาตรฐาน เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน ตลอดจนเชื่อมโยงการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย ตลอดห่วงโซ่อุปทาน จึงได้ประกาศเขตเหมาะสมสำหรับการผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง โดยอาศัยเส้นเขตการปกครองเป็นแนวแบ่งเขตเศรษฐกิจ ร่วมกับการใช้เกณฑ์ความเหมาะสมด้านกายภาพต่างๆ เช่น ปัจจัยธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ แสงแดด ความชื้นสัมพัทธ์ (Land Suitability) และระดับความต้องการของพืช (Crop Requirement) การผลิตสินค้าเกษตรในปัจจุบัน (Existing Land Use) หรือเงื่อนไขสำหรับการผลิตอื่นๆ เช่น เป็นพื้นที่ปลอดโรค เป็นต้น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยยึดแนวปฏิบัติการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่มีศักยภาพที่เหมาะสม (S1 และ S2) และแนะนำเกษตรกรทำการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 และ N)

จังหวัดมุกดาหาร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,712,394 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,288,544 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.50 ของพื้นที่จังหวัด มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงานจากข้อมูลแผนที่ความเหมาะสมในระดับชั้นความเหมาะสมต่างๆ ในการปลูกข้าวของจังหวัดมุกดาหาร (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2565) สามารถแบ่งได้เป็น 4 ชั้น โดยพิจารณาข้อมูลพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจาก Agri-Map ความเหมาะสมสูง (S1) จำนวน 12,292.89 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.85 ความเหมาะสมปานกลาง (S2) จำนวน 17,7455.9 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.39 ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) จำนวน 36,0567.5 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 25.18 และความ ไม่เหมาะสม (N) จำนวน 881,450.2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.56 (Agri-Map, 2021)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจังหวัดมุกดาหาร มีพื้นที่ในชั้นไม่เหมาะสม (N) มากที่สุด รองลงมาคือ ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ดังนั้น กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร จึงได้ดำเนินงานจัดระบบอนุรักษ์และน้ำเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map ตามโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

เชิงรุก (Zoning by Agri-map) ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) และ เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในพืชเศรษฐกิจข้าว ตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri-map) ของกรมพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เริ่มตั้งแต่ปีประมาณ 2562 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมายังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการยังขาดการเก็บรวบรวมข้อมูล การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีการยอมรับทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติหรือไม่อย่างไร และประสบความสำเร็จจากการเข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ เกษตรกรมีความต้องการสิ่งใดในการเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการฯ ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในส่วนนี้ เพราะเป็นอีกหนึ่งโครงการที่รัฐบาลให้ความสำคัญและเกษตรกรให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง โดยต้องการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับแรงจูงใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจึงศึกษาการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรตามความเหมาะสมของชนิดพืชหรือปรับเปลี่ยนไปเป็นการเกษตรแบบผสมผสานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของ

เกษตรกร

สมมุติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเนื้อหาและการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ของกรมพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 250 ราย โดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 113 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) มีทั้งหมด 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

ของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำเกษตร การถือครองที่ดิน พื้นที่ทำการเกษตร รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน สภาพหนี้สิน แหล่งสินเชื่อ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ตำแหน่งทางสังคม กิจกรรมปรับเปลี่ยนรูปแบบ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต การได้รับข้อมูลข่าวสาร และเหตุผลที่เข้าร่วมโครงการ ตอนที่ 2 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านปัจจัยการผลิต และด้านอื่นๆ ตอนที่ 4 การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ประกอบด้วย เชิงเนื้อหา และเชิงปฏิบัติ และตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านความรู้ และด้านการส่งเสริม/สนับสนุน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบ หาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตอนที่ 2 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.815 ตอนที่ 3 ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.919 และตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.827 ซึ่งพบว่าทั้ง 3 ตอน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงมากกว่า 0.8 ดังนั้น แบบสัมภาษณ์จึงมีความน่าเชื่อถือได้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบ t

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจพื้นฐานของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.1 เป็น เพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.87 ปี ร้อยละ 47.2 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.96 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพศชายเฉลี่ย 2.94 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพศหญิงเฉลี่ย 2.03 คน และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 30.93 ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรถือครองที่ดินของตนเองเฉลี่ย 16.55 ไร่ เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 5.96 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 17.29 ไร่ มีพื้นที่ทำปศุสัตว์เฉลี่ย 2.48 ไร่ มีพื้นที่ประมงเฉลี่ย 3.00 ไร่ มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 14.50 ไร่ มีพื้นที่ทำไร่เฉลี่ย 4.59 ไร่ มีรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย 141,309.73 บาท/ปี มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 133,256.64 บาท/ปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 38,000.00 บาท/ปี ร้อยละ 95.6 มีหนี้สินในระบบ และร้อยละ 92.9 มีแหล่งสินเชื่อจาก ธ.ก.ส.

1.3 สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.1 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ โดยเกษตรกรร้อยละ 69.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 69.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 100.0 มีการปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1 (ปรับโครงสร้างให้มีคันดินเพิ่มขึ้น) โดยมีพื้นที่ปรับปรุงแปลงเฉลี่ย 11.05 ไร่ ร้อยละ 90.3 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรเป็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

เกษตรกรผสมผสาน ร้อยละ 100.0 ได้รับการสนับสนุนปูนโดโลไมท์ ร้อยละ 100.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และร้อยละ 87.6 เข้าร่วมโครงการด้วยเหตุผลต้องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

2. เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ มีงบประมาณสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่จากภาครัฐ โดยที่เกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่าย มีปัจจัยสนับสนุนการผลิต และเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำ อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนองค์ความรู้ต่างๆ ลดต้นทุนการผลิต และมีขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยุ่งยาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เหตุผลการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

(n = 113)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. มีปัจจัยสนับสนุนการผลิต	4.44	.855	มากที่สุด
2. ลดต้นทุนการผลิต	3.58	1.294	มาก
3. มีรายได้เพิ่มขึ้น	4.01	.940	มาก
4. เป็นวิธีการแก้ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำในระยะยาว	2.70	.981	ปานกลาง
5. สร้างทางเลือกทางการตลาดให้แก่เกษตรกร	2.41	1.074	น้อย
6. มีขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยุ่งยาก	3.53	.628	มาก
7. มีงบประมาณสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่จากภาครัฐ โดยที่เกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่าย	4.47	.757	มากที่สุด
8. มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ	3.85	.975	มาก
9. มีการบันทึกข้อมูลเกษตรกรในระบบ เพื่อต่อยอดกับโครงการอื่นๆ ของกรมพัฒนาที่ดิน	2.94	1.046	ปานกลาง
10. เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำ	4.32	.805	มากที่สุด

3. ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการผลิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยการผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีความต้องการด้านปัจจัยการผลิตมากที่สุดในประเด็นต้องการรับปัจจัยการผลิต เช่น ปูนโดโลไมท์ ปุ๋ยปุยสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

(n = 113)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านการผลิต	3.06	.813	ปานกลาง
1.1 ต้องการลดพื้นที่การปลูกข้าว	2.98	.567	ปานกลาง
1.2 ต้องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน	3.50	.983	มาก
1.3 ต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ	3.40	1.154	ปานกลาง
1.4 ต้องการแหล่งน้ำทางการเกษตร	2.73	.879	ปานกลาง
1.5 ต้องการกิจกรรมการจัดอนุรักษดินและน้ำ	2.70	1.164	ปานกลาง
2. ด้านการตลาด	3.47	.528	มาก
2.1 ต้องการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย	3.35	.864	ปานกลาง
2.2 ต้องการมีรายได้จากการทำการเกษตรเพิ่มขึ้น	4.12	.810	มาก
2.3 ต้องการลดความเสี่ยงในการปลูกข้าวชนิดเดียว	3.63	.868	มาก
2.4 ต้องการปลูกพืชตามความต้องการของตลาด	3.35	.693	ปานกลาง
2.5 ต้องการการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่	2.89	.712	ปานกลาง
3. ด้านปัจจัยการผลิต	3.92	.902	มาก
3.1 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง	4.19	.808	มาก
3.2 ต้องการรับปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยโดโลไมท์ ปุ๋ยสูตร ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ	4.54	.627	มากที่สุด
3.3 ต้องการให้หน่วยงานเข้าร่วมบูรณาการในพื้นที่	3.81	1.098	มาก
3.4 ต้องการองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต	4.01	1.081	มาก
3.5 ต้องการศึกษาดูงานแปลงตัวอย่าง เพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง	3.05	1.432	มาก

4. การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

4.1 ระดับความเห็นเกี่ยวกับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยระดับมากที่สุด 7 ประเด็น ระดับมาก 11 ประเด็น และระดับปานกลาง 1 ประเด็น โดยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 3 เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรครดพืช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

4.2 การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด 3 ประเด็น ระดับมาก 4 ประเด็น ระดับปานกลาง 2 ประเด็น ระดับน้อย 4 ประเด็น และระดับน้อยที่สุด 6 ประเด็น โดยมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก

5. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นต่อเนื้อหาและการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 16 ประเด็น ได้แก่ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปเป็นพืชที่เหมาะสมตามเขตความเหมาะสมการปลูกพืช (โซนนิ่ง) ใช้สารปรับปรุงดิน (ปูนโดโลไมท์) เพื่อปรับปรุงสภาพดินกรด ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 3 เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 7 เพื่อผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช ปลูกพืชปุ๋ยสด (ถั่วพราง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและอนุรักษ์ดินและน้ำ ปลูกไม้ผล หรือไม้เศรษฐกิจ ตามคันนาในพื้นที่ปรับเปลี่ยน ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีการเฝ้าติดตามข้อจำกัด นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ มาปรับใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตร มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และสร้างแปลงเกษตรกรต้นแบบเพื่อศึกษาดูงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาและการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

(n = 113)

ประเด็น	ความคิดเห็น (เห็นด้วย)			ปฏิบัติ			t	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล		
1. ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไปเป็นพืชที่เหมาะสมตามเขตความเหมาะสมการปลูกพืช (โซนนิ่ง)	90	79.6	มาก	41	36.3	น้อย	6.781	.000*
2. ใช้สารปรับปรุงดิน (ปูนโดโลไมท์) เพื่อปรับปรุงสภาพดินกรด	94	83.2	มากที่สุด	107	94.7	มากที่สุด	-2.670	.009*
3. ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก	80	70.8	มาก	110	97.3	มากที่สุด	-5.641	.000*
4. ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 2 เพื่อผลิตน้ำหมักหมักชีวภาพ	82	72.6	มาก	93	82.3	มากที่สุด	-1.550	.124
5. ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 3 เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช	109	96.5	มากที่สุด	1	0.9	น้อยที่สุด	41.297	.000*

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 113)

ประเด็น	ความคิดเห็น (เห็นด้วย)			ปฏิบัติ			ค่า T	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล		
6. ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 7 เพื่อผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช	102	90.3	มากที่สุด	24	21.2	น้อย	11.960	.000*
7. ปลุกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	81	71.7	มาก	86	76.1	มาก	-.649	.517
8. ปลุกพืชปุ๋ยสด (ถั่วพราง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	84	74.3	มาก	17	15.0	น้อยที่สุด	8.664	.000*
9. ปลุกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและอนุรักษ์ดินและน้ำ	108	95.6	มากที่สุด	44	38.9	น้อย	10.370	.000*
10. ปลุกไม้ผล หรือไม้เศรษฐกิจตามคันทนาในพื้นที่ปรับเปลี่ยน	99	87.6	มากที่สุด	14	12.4	น้อยที่สุด	14.717	.000*
11. ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ	107	94.7	มากที่สุด	37	32.7	น้อย	11.212	.000*
12. ปลุกพืชหมุนเวียนในพื้นที่	83	73.5	มาก	28	24.8	น้อย	8.426	.000*
13. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	73	64.6	มาก	90	79.6	มาก	-2.25	.026*
14. มีการฝึกอบรมต่อซังข้าว	97	85.8	มากที่สุด	54	47.8	ปานกลาง	5.688	.000*
15. นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ มาปรับใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม	89	78.8	มาก	72	63.7	มาก	2.142	.034*
16. มีการสร้างเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตร	81	71.7	มาก	1	0.9	น้อยที่สุด	16.478	.000*
17. มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์	81	71.7	มาก	1	0.9	น้อยที่สุด	15.815	.000*

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 113)

ประเด็น	ความคิดเห็น (เห็นด้วย)			ปฏิบัติ			ค่า T	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล	จำนวน	ร้อยละ	แปลผล		
18. มีการประชาสัมพันธ์ ชักชวนเกษตรกรข้างเคียงให้ เข้าร่วมโครงการ	72	63.7	ปาน กลาง	79	69.9	มาก	-.830	.409
19. สร้างแปลงเกษตรกร ต้นแบบเพื่อศึกษาดูงาน	84	74.3	มาก	1	0.9	น้อย ที่สุด	16.855	.000*
20. ใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	68	60.2		70	61.9	ปาน กลาง	-.315	.753

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

5.1 ปัญหาในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

5.1.1 ด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ รองลงมา คือ ขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรและการจัดระบบการให้น้ำ

5.1.2 ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นสามารถเข้าถึงข้อมูลโครงการฯ ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ รองลงมา คือ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตพืชชนิดใหม่

5.1.3 ด้านการได้รับการส่งเสริม/สนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีปัญหาในมากที่สุดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สินเชื่อต่างๆ รองลงมา คือ การสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ

5.2 ข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่องอย่างต่อเนือง ได้แก่ พันธุ์ปลา ปุ๋ยหมักและพืชปุ๋ยสดอย่างต่อเนื่อง และ ควรส่งเสริมการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยขออภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีเหตุผลจากการได้รับงบประมาณสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่จากภาครัฐ โดยที่เกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่าย และมีปัจจัยสนับสนุนการผลิต ทั้งนี้เนื่องจากจากการปรับเปลี่ยนการผลิตจะต้องมีต้นทุนการผลิตเพิ่มจากที่เกษตรกรเคยปฏิบัติอยู่ ทำให้เกษตรกรยังคงลังเลและคิดอย่างรอบคอบในการปรับเปลี่ยนการผลิต เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ภาครัฐจึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา แพงงูงา (2562) พบว่า แรงจูงใจของเกษตรกรในการผลิตปาล์มน้ำมัน ตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต และเงินทุนจากภาครัฐ และการได้รับทุนสนับสนุนเพื่อการปรับเปลี่ยนการผลิต

2. ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยโดโลไมท์ ปุ๋ยสูตร ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตาม และให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุน การผลิตลงได้ อันจะส่งผลให้เกษตรกรลดภาระการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา แพงงูงา (2562) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้และรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 12 ประเด็น ได้แก่ 1) การคำนวณปริมาณผลผลิตได้ 2) การวางแผนการผลิตปาล์มน้ำมันได้ 3) โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีทดแทนสวนเก่า 4) การประกันราคาผลผลิต 5) การคาดการณ์ราคาผลผลิตได้ 6) การแทรกแซงราคาผลผลิต 7) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 8) โครงการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันทั้งระบบ 9) การปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด 10) การส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน 11) การสร้างโรงงานแปรรูปของชุมชน 12) การสร้างลานเทของชุมชน

3. การยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรยอมรับเนื้อหาการใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.3 เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช และปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและอนุรักษ์ดินและน้ำ เกษตรกรยอมรับการปฏิบัติ การใช้สารเร่งซูเปอร์ พด. 1 เพื่อผลิตปุ๋ยหมัก และการใช้สารปรับปรุงดิน (ปุ๋ยโดโลไมท์) เพื่อปรับปรุงสภาพดินกรด ทั้งนี้เนื่องจากปุ๋ยหมักจะช่วยให้ในการปรับปรุงบำรุงดินให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และทำให้เกษตรกรมีผลกำไรที่สูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร แสนพลหาญ (2562, น.115-116) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร ผู้ปลูกไม้ผลส่งออกในอำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยเกษตรกรมีการยอมรับการปฏิบัติในด้านการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุอาภา สกุนีวัต (2562, น.96) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดเพื่อการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์ยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยสั่งตัดไปปฏิบัติในด้านการเตรียมการและการผลิต และด้านการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.82)

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

4.1 การขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรและการจัดระบบการให้น้ำการปรับเปลี่ยน ทั้งนี้เนื่องจากสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงไป มีฝนตกไม่ตรงกับฤดูกาล และเกิดภาวะโลกร้อน ทำให้เกษตรกรขาดแคลนน้ำและขาดการจัดระบบการให้น้ำในการปรับเปลี่ยนการผลิตใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ชัยสงคราม (2558, น.63-64) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากฝนแล้ง/ทิ้งช่วง และขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตรเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ร้อยละ 98 และ 96 ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

4.2 ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้เนื่องจากโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก เป็นโครงการจะต้องปรับเปลี่ยนการผลิตใหม่ ซึ่งทำให้มีต้นทุนการผลิตสำหรับการผลิตใหม่ที่ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา แพงภูงา (2562) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านต้องลงทุนเพิ่ม

4.3 การขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตพืชชนิดใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ยังเป็นโครงการใหม่ที่เกษตรกรยังขาดความรู้ความชำนาญที่ต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา แพงภูงา (2562) พบว่า ให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจการปลูกปาล์มน้ำมันให้เหมาะสมกับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการศึกษาดูงานแปลงต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจากการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกให้กับเกษตรกร

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยโดโลไมท์ ปุ๋ยสูตร ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ให้แก่เกษตรกร

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบการจัดการน้ำ โดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ และประชุมกลุ่ม สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการใหม่ ให้แก่เกษตรกร

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการลดต้นทุนการผลิต เพื่อผลผลิตที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้แก่เกษตรกร

1.5 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรออกเยี่ยมแปลงปลูกของเกษตรกรในโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และให้คำแนะนำและชี้แนะในส่วนข้อบกพร่องของเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรได้ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อความสำเร็จอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

1.6 เกษตรกรควรเข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เข้าร่วมศึกษาดูงานแปลงต้นแบบ และร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องร่วมกับเจ้าหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกร

2.2 ควรมีศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับโครงการปรับเปลี่ยนเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกของเกษตรกรในแต่ละอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมตามโครงการปรับเปลี่ยนเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). คู่มือการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). แนวทางการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม Zoning by Agri-Map. กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาระบบสนับสนุนการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรชัย ชัยสงคราม. (2558). การศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบายบริหารพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) กรณีศึกษา อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญประภา แพงภูงา. (2562). การส่งเสริมการผลิตปาล์มน้ำมันตามหลักบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ในอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. มุกดาหาร: สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564. จาก <https://www.oae.go.th>
- อนุรักษ์ อินทรินทร์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.
- Agri-Map. (2021). ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564. จาก <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.